

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Географічний факультет
Кафедра країнознавства та туризму

**НОВІТНЯ ПОЛІТИЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА
СУМІЖНИХ ЗЕМЕЛЬ**

Анотація навчальної дисципліни

форма навчання:	денна
навчальний рік:	2024/2025
семестр:	3
кількість кредитів ECTS:	6
мова викладання, навчання та оцінювання:	українська
форма заключного контролю:	залік

Викладач: *Орлова Тетяна Володимирівна*, доктор історичних наук, професор,
професор кафедри історії світового українства.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування системного уявлення студентів про провідні, визначальні тенденції розвитку України й сусідніх держав та їх прояви у конкретних історичних фактах, що має допомагати кращому розумінню сучасних процесів трансформації від тоталітарних структур до демократичного громадянського суспільства, а також сприяння орієнтації в особливостях розвитку партнерів України задля кращої зовнішньополітичної, економічної та ідеологічної взаємодії.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

а) знати:

- основні характеристики існування країн в складі світової соціалістичної системи і Радянського Союзу;
 - етапи демократичного транзиту України і суміжних держав кінця 1980-х – 2020-х рр.;
 - особливості політичного ладу та поточної політичної ситуації у кожній із визначених для вивчення країн;
 - провідні риси трансформацій соціально-економічного становища у колишніх членах соціалістичної співдружності;
- пріоритети України і держав близького закордоння на зовнішньополітичній арені;

б) вміти:

- аналізувати процеси становлення та зміцнення української і суміжних держав на новітньому етапі розвитку;
- формувати адекватні уявлення про сучасні реалії, у яких відбилися і продовжують відбиватися фактори історичні;
- опрацьовувати та аналізувати комплекс джерел з новітньої політичної історії окреслених держав;
- здійснювати моніторинг поточних подій;
- вести самостійне дослідження проблем новітньої політичної історії України і суміжних країн;
- застосовувати на практиці знання, отримані в процесі навчання;

в) володіти елементарними навичками аналітики розвитку політичних процесів в Україні та у суміжних землях, встановлення причинно-наслідкових зв'язків як на рівні держави, так і на рівні взаємодії країн.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Новітня політична історія України та суміжних земель» знайомить студентів із основними поняттями політичної історії, їх втіленням у процесах, що мали і мають місце на теренах України і суміжних країн. Виокремлюються етапи новітньої політичної історії, з'ясовуються підстави періодизації. Компаративістський підхід здійснюється в аналізі передумов, характеру, результатів демократичного транзиту від тоталітарної системи до суспільства ліберальної демократії із соціально орієнтованою ринковою економікою. На прикладі окремих сусідніх країн виявляється сутність еволюційних та інволюційних процесів, які впливають на міжнародні відносини і стан справ у сусідніх землях. Екстраполюються провідні тенденції розвитку політичної сфери сучасного світу на політичні і соціально-економічні реалії України і сусідніх держав.

4. Завдання (навчальні цілі): формування у студентів цілісної системи знань про закономірності політичної історії в цілому та їх прояви у конкретиці подій і процесів останнього тридцятиріччя в Україні та суміжних землях; засвоєння елементів моніторингової та аналітичної роботи стосовно внутрішньо- і зовнішньополітичних процесів.

Структура навчальної дисципліни.

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Частина 1.				
1.	Тема 1. Україна.	2	2	30
2.	Тема 2. Російська Федерація.	2	2	10
3.	Тема 3. Республіка Білорусь.	2	2	10
4.	Тема 4. Республіка Молдова.	2	2	10
5.	Тема 5. Республіка Грузія.	2	2	10
Частина 2.				
6.	Тема 6. Республіка Польща.	4	4	10
7.	Тема 7. Угорщина.	4	4	10
8.	Тема 8. Румунія.	4	4	10
9.	Тема 9. Словацька Республіка.	2	2	10
10.	Тема 10. Республіка Болгарія. Турецька Республіка.	4	4	12
	ВСЬОГО	28	28	122

Загальний обсяг - 180 годин, в тому числі:

- лекції: 28 годин;
- семінари: 28 години;
- консультації: 2 години;
- самостійна робота: 122 годин.

Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Брусиловська О.І. Системні трансформації посткомуністичних країн Європи. 1989–2009 : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / О.Брусиловська. Одеса, 2011.
2. Кисленко Р. В. Особливості гібридних політичних режимів посткомуністичного простору // Гілея. 2017. Вип. 125.
3. Орлова Т. В. Історія пострадянських країн: підручник. К., 2014.
4. Орлова Т. Пострадянський простір: зіткнення цивілізацій // День. 2015 № 143.
5. Орлова Т. Росія: вчора, сьогодні, завтра? Монографія. К., 2016.
6. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу. 2-е доп. і переробл. вид. К. - Ніжин, 2017 // <http://ivinas.gov.ua/uk/publikatsiji/suchasna-politychna-istoriia-krain-svitu-2e-vyd-dop-i-pererobl-tvorlova-k-nizhyn-vydavets-pp-lysenko-mm-2017-944-s.html>
7. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору: Монографія / За ред. А. Г. Бульвінського. К., 2017.
8. Рагімлі М. Геополітичні чинники розвитку держав на пострадянському просторі // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. 2019. Серія «Питання політології». Вип. 36.
9. Семенович А. Вступ у ЄС як чинник трансформації країн-кандидатів з Центральної і Східної Європи // Слов'янський вісник. 2011. Вип. 11: Серія: Історичні та політичні науки.
10. Сливка Р. Р. Вразливість пострадянських держав до конфліктів як передумова війни: політико-географічний підхід // Географія в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка: 85 років досягнення і перспективи (GTSNU): матеріали міжнар. наук.-практ. Конф., присвяч. 85-річчю географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, 30–31 березня 2018 р.). К., 2018.

Додаткові:

1. Артёмов І.В. Гносеологія конфліктогенних чинників у сучасних румунсько-українських відносинах // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2012. Історичні науки. № 10 (235).
2. Бальцерович Л. Шокова терапія [Ел. ресурс]. Режим доступу: <http://www.liberal.ru/articles/5042>
3. Дев'ятко Н. В. Актуалізація українських національних світоглядних кодів як передумова світоглядних трансформацій в умовах «гібридних війн» // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2019. Серія «Філософія». Вип. 60.
4. Доцяк І. І. Інституційні моделі політико-економічних трансформацій постсоціалістичних країн // Прикарпатський вісник НТШ. 2018. - № 5.
5. Завгородня Ю. В. Особливості розв'язання конфліктів та управління конфліктами у пострадянських країнах (на прикладі Молдови, Грузії, України) / Ю.В. Завгородня, А. В. Кройтор, А. В. Пехник // Актуальні проблеми політики. 2019. Вип. 64.
6. Колодко Г. Посткомуністичний перехід до ринку і демократії: уроки тридцятирічного польського досвіду // Економічна теорія. 2019. - № 2.
7. Кравець Г.В. Посткомуністичні трансформації як новий тип процесу суспільно-політичних перетворень // Актуальні проблеми політики. 2014. Вип. 53.
8. Кравченко В. Ісламський султанат епохи Ердогана // Дзеркало тижня. 2017. 11–17 березня - № 9.
9. Магда Є. Гібридна агресія Росії: уроки для Європи. К., 2017.
10. Нікогосян О. Тенденції розвитку політичних партій у посткомуністичних країнах [Ел. ресурс] Режим доступу: <http://www.viche.info/jornal/807/>

11. Орлова Т. Вплив російських ментальних особливостей на зовнішньополітичний курс Кремля //Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору: монографія /За ред. А. Г. Бульвінського. К., 2020.
12. Орлова Т. Розвал СРСР і сучасна Росія: історичні паралелі //Емінак. 2016. № 1 (13) (січень березень). Т. 1.
13. Орлова Т. Російська бідність і Україна //Зовнішні справи. 2016. № 2.
14. Осіпов О. Парадигма транзиту, неопатримоніалізм і етнічні проблеми у пострадянському просторі //Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2017. - № 2, квітень червень.
15. Пасько Я. Постколоніальна суперечність: ціннісна модернізація чи пострадянська стагнація? //Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка. 2018. Серія «Філософські науки». Вип. 20.
16. Піляєв І. Збройний конфлікт на Донбасі як прояв фрактального дуалізму пострадянського розвитку //Наукові записки ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України. 2015. № 1.
17. Поліщук І. Політична культура постсоціалістичних Польщі та України [Ел. ресурс]. Режим доступу: <http://www.ispi.com.ua/index.php?artid=439>
18. Поппелер Г., Кешкенъ Е. Україна Австрія Угорщина: сто років відносин //Дипломатія без кордонів. 2018. Вип. 3 (7).
19. Романюк О.І. Посткомуністичні трансформації Болгарії та України: компаративний аналіз /О.І.Романюк [Ел. ресурс] Режим доступу: periodicals.karazin.ua/drinov/article/download/.../801
20. Філіпчук . Новітня політична історія України: теоретико-філософський аналіз //Філософ-і Я. 2015.- Вип. 1.